2.2. Bilginin Kaynakları

Kelamcıların geneli tarafından kabul edilen üç bilgi kaynağı vardır: Sağlam duyular (havassıselime), doğru haber (haberisadık) ve akıl (aklıselim). Kelamcı açısından duyu organları bir bilgi kaynağıdır. Çünkü öncelikle âlemin varlığı bir gerçeklik olarak kabul edildiğinde âlemin varlığını algılamanın ve âlemle ilgili ilk izlenim ve bilgileri edinmenin vasıtası olan duyuları da kabul etmek gerekir. Kur'an-ı Kerim'de duyu organlarına atıfta bulunan ayetler vardır ve bu ayetlerde görmek, işitmek, tatmak gibi duyuların önemine dikkat çekilir. **"Kuru yerlere suyu gönderip onunla hayvanlarının ve kendilerinin yedikleri ekinleri çıkardığımızı görmezler mi?"**[26]; **"Biz insanı katışık bir nutfeden yaratmışızdır; onu deneriz; bu yüzden, onun işitmesini ve görmesini sağlamışızdır."**[27]

B BİLGİ KUTUSU

KELAMCILAR TARAFINDAN KABUL EDİLEN BİLGİ KAYNAKLARI

- ✓ **Havassıselime:** Sağlam duyular.
- ✓ **Aklıselim:** Selîm akıl.
- ✓ **Haberisadık:** Doğru haber

26 Secde suresi, 27. ayet.
27 İnsân suresi, 2. ayet.

Haberin bilgi kaynağı olarak kabulü de dinin ve bu bağlamda inanç esaslarının varlığı açısından gereklidir. Zira insana dinin ulaşması ve tebliğ edilmesi peygamberlerin verdiği haberler vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Haber bilgi kaynağı olmazsa, peygamberlerin insanlara dinin esaslarını bildirmesi ve sonraki kuşaklara da bunların aktarılması temellendirilemez ve dinin varlığından söz etmek imkânsız hâle gelir.

Kelamcılara göre bu üç bilgi kaynağının her biri farklı bir saha ile ilgili bilgi vermektedir. Selim aklın ulaşabildiği bilgiyi duyular, selim duyuların temin ettiği bilgiyi ise selim akıl kazandıramaz. Ayrıca selim akıl da selim duyular da tek başına haberin verdiği bilgilere ulaşamazlar. Dolayısıyla bunların hiçbirinin terk edilmesi düşünülemez. Öte yandan, bunlar tamamen birbirinden bağımsız faaliyet gösteren vasıtalar da değildir. Dinin temellerini ortaya koyan haberdir ancak haberin insanlar tarafından alınması duyular vasıtasıyla olur. Haberle gelen veriler akılla değerlendirilir, akıl bunları sağlam bir zemine oturtur ve bunu yaparken de duyular aracılığıyla elde edilen bilgileri kullanır. Duyuların bazı dış etkenlerle yanılabilmesi ihtimali karşısında akıl hakem vazifesi görerek duyu idraklerinin sağlamasını yapar.

B BİLGİ KUTUSU

Bilgi Kaynakları

Aklıselim
- Haber ve duyuların sağladığı verileri değerlendirip bilgiye dönüştürür.
- Duyuların yanılma ihtimaline karşı duyu verilerinin sağlamasını yapar.

Haberisadık
- Mütevatir haber
- Haber-i resul (Kur'an ve Sünnet)

Havassıselime
- Dış dünyadan haber ve diğer verileri alır.
- Aldığı verileri akla aktarır.

28 Ankebut suresi, 43. ayet.
29 Bakara suresi, 171. ayet.